

Система внутрішнього контролю — цей термін визначає всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети — забезпечення (у межах можливого) стабільного ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньої господарської політики, збереження та раціонального використання активів підприємства, запобігання та покриття фальсифікацій, помилок, точність і повноту, бухгалтерських записів, своєчасну підготовку надійної фінансової інформації.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. №87.
2. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навчальний посібник / Камлик М.І. — К.: Атіка, 2005. — 432 с.
3. Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: [монографія] / О.А.Кириченко, В.С. Сідак та ін. — К.: УЕП «КРОК», 2008. — 403 с.
4. Мних Є.В., Бардаш С.В., Шевчук О.А. Контроль у системі інноваційного менеджменту підприємства: Монографія / за ред. Є.В. Мниха. — К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2011. — 452 с.

Чепелюк Г. М.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри банківської справи,
Черкаський інститут банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України*

ФУНКЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В УПРАВЛІННІ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ

В умовах ліквідації наслідків світової фінансової та економічної кризи існує невизначеність, яка може вплинути на здатність банку виконувати свої функції на безперервній основі. Економічна ситуація значною мірою залежить від ефективності роботи законодавчої та виконавчої гілок влади. Сьогодні не існує чіткого уявлення щодо заходів керівництва країни у зв'язку з існуючою

економічною ситуацією. Це одна із вагомих причин неможливості оцінки ефекту впливу фінансово-економічної кризи на фінансовий стан банку та результати його діяльності в майбутньому. Банківська система виступає своєрідним індикатором розвитку економічних процесів і потребує постійного захисту як від зовнішніх, так і від внутрішніх ризиків. Тому всебічна оцінка управління ризиками банку сьогодні є однією із пріоритетних функцій внутрішнього аудиту.

Законом України «Про банки і банківську діяльність» (ст. 44) передбачено управління ризиками з боку наступних підрозділів: комітету з управління активами й пасивами; кредитного комітету; тарифного комітету.

Безпосереднє управління ризиками на рівні прийняття рішень, їх виконання здійснюється відповідним підрозділом банку, або відповідальними особами у філіях та відділеннях. Порядок взаємодії служби внутрішнього аудиту та ризик-менеджменту визначений, як правило, в нормативних документах банку.

Важливим напрямком діяльності підрозділу внутрішнього аудиту є оцінка ефективності системи управління ризиками банку. Служба внутрішнього аудиту здійснює перевірку й тестування системи внутрішнього контролю та ризик-менеджменту. Як структура виконавчого органу банку, підрозділ внутрішнього аудиту має можливість своєчасно отримувати інформацію щодо проблем та загроз, які виникають в поточній діяльності кредитної установи, зокрема, фінансові порушення, недотримання законодавства, махінації чи шахрайства, некоректне відображення операцій в бухгалтерському обліку. Таким чином, внутрішньому аудиту відводиться одна із головних ролей в управлінні банком щодо оцінки та гарантування ефективності систем управління ризиками, контролю і корпоративного управління.

Однією з проблем управління кредитною установою, що існує в українських банках від моменту початку роботи на ринку до сьогодні є недостатнє розуміння їх вищими органами керівництва важливості ефективності роботи саме внутрішнього аудиту. Так, служба внутрішнього аудиту належить до виконавчого органу банку. Але її специфіка вимагає незалежності від тих структур, які вона перевіряє. Реалізація принципу незалежності ускладнюється рівнем підрозділу, що перевіряється, в ієрархії банку. Чим вищий рівень підрозділу — тим складніше аудитору висловити критичну оцінку щодо дій його керівництва.

Інтегрованість внутрішнього аудиту в процес контролю ризиків дозволяє проаналізувати та визначити за рахунок яких ін-

струментів ризик-менеджмент забезпечує оптимальне співвідношення між ризикованістю і доходністю. Оцінивши ризики, внутрішній аудит повинен пропонувати заходи щодо їх оптимізації, які враховували б стратегію банку. Залежно від напрямку діяльності та виду банківських операцій, рекомендації можуть стосуватися таких аспектів:

- хеджувальні стратегії;
- оптимізацію;
- страхування ризику;
- резервування;
- розподіл, лімітування;
- оцінку вартості підтримки ліквідності.

Завдання інтеграції внутрішнього аудиту в систему контролю ризиків полягають у наступному:

- планування та прогнозування прибутку в межах допустимого рівня ризику із врахуванням усіх внутрішніх і зовнішніх впливів;
- оцінка управлінського впливу на банківські ризики;
- адаптація до інформаційних потреб посадових осіб;
- координацію ризик-менеджменту та надання допомоги з метою прийняття раціональних рішень.

Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що сьогодні перед внутрішнім аудитом стоять масштабні та перспективні завдання, підвищуються вимоги до його якості і, відповідно, зростає навантаження на аудиторів. Розуміння ролі й корисності внутрішнього аудиту повинно відповідати безпосередньо суті визначення Міжнародного інституту внутрішніх аудиторів як діяльності з надання незалежних та об'єктивних гарантій і консультацій, що спрямовані на вдосконалення діяльності організації. Діяльність внутрішнього аудиту спрямована на оцінку системи контролю управління ризиками банку та дослідження операцій, які перешкоджають досягненню кредитною установою своїх цілей. До компетенції внутрішнього аудиту повинна входити оцінка економічної обґрунтованості управлінських рішень та ефективності діяльності підрозділів банку.

Внутрішній аудит, як мобільна складова менеджменту банку, повинен відповідати сучасним тенденціям розвитку банківської сфери, а саме — бути готовим протистояти кризовим явищам, мати здатність адаптуватися до можливих змін, виступати своєрідним механізмом захисту інтересів банку та механізмом щодо вибору оптимальних, аргументованих рішень.